

FENOMEN FOTOLLIBRE

Exposició al CCCB

PRESENTACIÓ

Aquesta proposta didàctica ofereix una guia de treball en grup per a l'**alumnat de 3r i 4t d'ESO, de batxillerat o de cicles formatius** que vulgui visitar l'exposició i aprofitar l'ocasió per a treballar els seus continguts i desenvolupar les seves possibilitats creatives. Depenent del nivell de l'alumnat, el professorat haurà d'adaptar o seleccionar les activitats proposades en aquesta guia.

Pel seu component predominantment visual, l'exposició pot semblar més idònia per a alumnat de comunicació audiovisual, d'educació visual i plàstica o del batxillerat artístic, així com per a estudiants d'escoles d'arts i oficis o cicles formatius de l'àmbit audiovisual.

El professorat de fotografia o disseny trobarà interès en desenvolupar les referències detallades d'apartats com el dedicat al fotollibre japonès o altres. Aquestes possibilitats no es concreten en aquesta guia, però seran captades sense dificultat pel professorat especialista, que podrà decidir si centra la feina del seu alumnat en aspectes tècnics, històrics o altres que consideri significatius.

Hem volgut, però, adoptar un enfocament coherent amb el de l'exposició en aquesta guia d'activitats. De la mateixa manera que aquella no està orientada cap a públic especialitzat, sense que per això no tingui interès per aquest, les activitats proposades estan pensades per a estudiants de 14 a 19 anys i es poden treballar des de l'àmbit lingüístic (català, castellà o anglès), humanístic i social (filosofia, història o sociologia) i tecnològic (tecnologia o disseny).

L'objectiu d'aquesta guia és que l'alumnat, com el públic en general, adquireixi un coneixement mínim sobre el fotollibre com a fenomen cultural del nostre temps. Proposem, però, activitats que intenten aprofundir en alguna de les possibles vessants de l'exposició i del fotollibre, sense pretendre exhaurir-les. D'aquí que una concreció a

l'aula després de la visita estigui oberta a opcions que en algun cas s'apunten en aquesta guia, però que en d'altres no, tot i que es troben al llarg del recorregut que proposen els diversos comisaris i experts que hi han col·laborat.

Recomanem participar en la visita guiada prèvia per ajudar als alumnes a treballar millor els continguts de l'exposició, però també dependrà de l'edat i nivell de formació d'aquests i del criteri del professorat.

Volem destacar la necessitat de destinar temps suficient per a consultar i gaudir dels fotollibres que es posen a l'abast a l'Espai Beta. Aquesta recomanació també ha d'ajustar-se a l'edat i nivell de l'alumnat, però una visita sense aturar-se a mirar fotollibres de recent creació restaria incompleta al no permetre copsar l'actualitat del fotollibre, fet que justifica que es dediqui una exposició a aquest en un centre de cultura contemporània.

Suggerim que tingueu també en compte els materials que proposa el Servei educatiu del CCCB. En particular, us recomanem aquest excel·lent dossier:

1. www.cccbeducacio.org/es_ES/web/guest/activitats/-/institut/a_16201 (*)

Finalment us volem animar a aprofitar l'ocasió per a *educar la mirada* de l'alumnat, tant pel que fa a l'anàlisi de les imatges, com pel que es refereix a promoure la seva creativitat portant a la pràctica a l'aula les activitats proposades abans o després de la visita a l'exposició.

Aquesta proposta ha estat elaborada per Dolors Alcántara Madrid, professora de filosofia de secundària, en el marc de la col·laboració entre el CCCB i l'Olimpíada de Filosofia de Catalunya (OFC).

ABANS DE LA VISITA A L'EXPOSICIÓ

Recomanem que prèviament es faci una sessió de **presentació** i de **preparació** a l'aula. Per començar, què en sabeu del fotollibre?

- Abans de buscar informació, sense que ningú us expliqui res... què creieu que és un fotollibre?

Intenteu respondre les preguntes següents a partir d'aquest vídeo:

<https://www.youtube.com/watch?v=6bshaSUBGYM>

- Què és un fotollibre? Quines condicions ha de complir per ser-ho?
- Entre una exposició de fotografia i un fotollibre, quines relacions i quines diferències n'hi ha?
- Quina importància té la col·laboració en el fotollibre?
- Quina és la rellevància del fotollibre en el món de la fotografia, de la cultura i de l'art contemporani?

Podeu consultar també aquests enllaços per a completar la informació:

- <http://www.museoreinasofia.es/biblioteca-centro-documentacion/coleccion-biblioteca-fotolibros>
- <https://atlasiv.com/el-fotolibro/>

Al final de la visita a l'exposició us demanarem que torneu a respondre aquestes preguntes, en aquest cas a partir del que s'hi exposa. I que compareu les respostes.

VISITA A L'EXPOSICIÓ

Seguint a M. Neumüller, comissari executiu de l'exposició, podem considerar cada apartat com un capítol d'un (foto)llibre sobre el fotollibre. També com a diferents mirades, fins a set, sobre el fotollibre com a fenomen. "Fenomen" que us proposem que caracteritzeu i que intenteu explicar perquè pot ser considerat com a tal.

GUIA DIDÀCTICA PER A LA VISITA A L'EXPOSICIÓ

Llegiu atentament el panell explicatiu que trobareu al començament de cada espai. Us ajudarà a respondre les activitats. Feu servir també el dossier (*)

INTRODUCCIÓ: FENOMEN FOTOLLIBRE

o de com en el principi no hi era el Fotollibre

i de com, quan (i per què) va començar a existir

1. Què és un foto llibre?
2. Quina diferència hi ha entre presentar fotografies en una exposició o en un fotollibre?
3. Què demostra l'èxit del fotollibre sobre la suposada mort del llibre imprès? Per què cregueu que passa això?
4. Per què el fotollibre "és l'àmbit perfecte per a l'experimentació i la creativitat"?
5. És un fi o un mitjà el fotollibre? Argumenteu la vostra resposta.
6. On i quan van aparèixer els primers fotollibres?

CAPÍTOL 1: MARTIN PARR, COL·LECCIONISTA

o de com el fotollibre és una passió d'un dels millors fotògrafs actuals

i com la comparteix amb nosaltres

1. Busca informació sobre Martin Parr, fotògraf. Fa uns anys al CCCB es va presentar una exposició de les seves fotografies. Quines característiques tenen les seves fotografies?
2. Com a col·leccionista, M. Parr ens permet recórrer la història del fotollibre des dels seus inicis, com en el fotollibre d'un forner que *no sabia* que estava fent un fotollibre. Intenteu respondre a algunes de les preguntes d'aquest dossier a propòsit de la fotografia de la llesca de pa:

www.cccbeducacio.org/es_ES/web/guest/activitats/-/institut/a_16201 (*)

- Què mostra la imatge? Què amaga?
  - Quines són les intencions del fotògraf i quines les del públic que podia mirar les imatges d'aquell llibre?
  - Per què va ser realitzada? I quin ús tenia aquesta fotografia?
  - Explica alguna història? Quina? Com?
  - Com ensenya l'espai i el temps?
  - Qui/ què és el/la protagonista de la imatge?
3. Feu el mateix que a l'activitat anterior amb una de les fotografies del fotollibre sobre maquinària o del fotollibre sobre retrats que es troben penjats a la paret (*Anblitz der Zeit*).
  4. Per què cregueu que el fotollibre *Anblitz der Zeit* va ser censurat pel nazisme?
  5. Intenteu esbrinar quin era l'ús dels petits fotollibres que van publicar els nazis.
  6. Quin era l'objectiu dels flyers dels aliats que es troben penjats del sostre? Per què s'han exposat d'aquesta manera?

CAPÍTOL 2: FOTOLLIBRES DE PROPAGANDA I FOTOLLIBRES DE PROTESTA

**o de les dues cares ètiques i estètiques
d'uns fenòmens polítics en versió fotollibre**

1. Amb la informació que obtingueu a l'exposició i els exemplars d'un tipus i d'un altre, completeu la graella següent:

	Fotollibre de propaganda	Fotollibre de protesta
Intencionalitat		
Relació amb el poder		
Objectius		
Funció		
Pressupost		
Trets estètics dominants		

2. Relacioneu al menys tres fotografies extretes de fotollibres de propaganda (de les que estan enganxades a la paret) amb tres fotografies de fotollibres de protesta dels que es troben a les vitrines i comenteu les diferències.

	Fotografia de propaganda 1	Fotografia de propaganda 2	Fotografia de propaganda 3
De què és propaganda			
Trets més significatius			
Amb quina fotografia de fotollibre de protesta ho relacioneu			
Argumenta la relació entre les fotografies que heu relacionat anteriorment			

CAPÍTOL 3: NEW YORK DE W. KLEIN

**o de com un fotollibre pot canviar com veiem el món,
si més no un fragment d'aquest**

1. Intenteu reconstruir amb paraules i el suport de les anotacions, la narració del fotollibre de W. Klein.
2. Per què creieu que va ser tan important la seva aparició? Què aporta aquest fotollibre de W. Klein?
3. Si haguéssiu de fer un fotollibre de la vostra ciutat, poble o barri. Quines imatges triaríeu? Per què?
4. Imagineu que voleu fer un fotollibre sobre la vostra ciutat, poble o barri. Per fer-ho, intenteu respondre a aquestes preguntes, que us ajudaran a construir la seva narrativa visual, a semblança del fotollibre de W. Klein sobre New York:
  - El fil argumental o línia temàtica és abans o després del muntatge d'una narració?
  - En quin ordre mostrem les fotografies?
  - Fem seqüències de dues o més imatges?
  - Quina posicionem la primera? Per què?
  - Amb quina finalitzem la narració? Per què?
  - Hi posem un títol o no?
  - Hi posem peus de foto o no?
  - Finalment, quina forma li donem a la nostra foto-narració?

Podeu trobar aquestes preguntes i explicacions que us ajudaran al dossier (*).

CAPÍTOL 4: FOTOLLIBRES JAPONESOS

o de com al Japó es van prendre el fotollibre com alguna cosa més

(més nova, més expressiva, més diversa, més...!)

1. Per què ha estat i és tan important el fotollibre japonès a la història del fotollibre?
2. Quin tret característic de la fotografia japonesa la diferencia de la fotografia occidental en general?
3. Centreu la vostra atenció en un dels cinc apartats sobre els fotollibres japonesos i expliqueu perquè l'heu seleccionat.
4. I ara sí que us demanem que centreu la vostra atenció en un fotollibre japonès concret, el de *Barakei*, d'Eikoh Hosoe. És un dels exemples de col·laboració entre un dissenyador i un fotogràf per a la creació i producció d'un fotollibre que és una obra d'art destacada de l'època *d'or* dels fotollibres japonesos. Investigueu i intenteu explicar com condiciona la lectura de les imatges, la forma o estructura del fotollibre.

CAPÍTOL 5: PRÀCTIQUES CONTEMPORÀNIES

o d'alguns creadors actuals i les seves creacions obertes i diverses

En aquest apartat us proposem que intenteu explicar la relació entre el que es diu (contingut) i com es diu (forma) a alguns dels fotollibres exposats.

1. Atureu-vos en el fotollibre que té l'aparença d'un catàleg de moda. Per què cregueu que ha triat l'autor aquest format?
2. El fotollibre de retrats i càmeres conté una mena de “resposta” per part dels comissaris executius, Irene de Mendoza i Moritz Neumüller. Quina creieu que és? Per què cregueu que ho han fet?
3. Quin significat pot tenir un projecte de fotollibre del futur? És un projecte tècnic o conceptual? Per què?
4. Al fotollibre en format de leporello a sobre de la taula d'una fictícia reunió familiar, com creieu que es relaciona la forma i el contingut per a servir al propòsit de l'artista?
5. Dels que podeu trobar en aquest apartat de l'exposició, hi ha algun que destacaríeu? Per què?

CAPÍTOL 6: FASCINACIONS I FRACASSOS

o dels elements de la genialitat en versió fotollibre segons E. Kessels

1. Segons E. Kessels, és fàcil distingir i produir un fotollibre genial d'un que no ho és? Per què?
2. Seleccionen dos fotollibres proposats per E. Kessels i comenteu-los aplicant tot el que heu après fins aquest punt de les activitats. No oblideu explicar perquè heu seleccionat aquests i no altres.

CAPÍTOL 7: LA BIBLIOTECA ÉS EL MUSEU

o us animeu a fer el vostre fotollibre?

Us proposem que feu el vostre fotollibre:

- seguint les instruccions que trobareu a l'apartat 3.3 del dossier (*)
- a partir de fotografies preexistents que trobeu, com ha fet E. Kessels, sempre que segueixin un fil temàtic
- barrejant fotografies fetes per vosaltres amb fotografies trobades i jugant a manipular-les amb la fotocopidora, com heu vist que fan alguns creadors
- o de qualsevol altra manera que us vingui de gust

Sigui com sigui, compartiu-los a **www.cccbeducació.org** a través d'un blog a nom de la vostra escola o centre educatiu que podeu crear gratuïtament.

REFLEXIONS I VALORACIONS FINALS

- Destaqueu algun fotollibre o contingut que us hagi cridat especialment l'atenció a tots els membres del grup i expliqueu el perquè.
- Torneu a les preguntes sobre el fotollibre de les activitats prèvies a l'exposició. Han canviat les vostres respostes? Argumenteu la vostra resposta.
- Quines preguntes filosòfiques us ha provocat l'exposició?
- En relació als vostres interessos acadèmics, professionals i personals, com valoreu l'exposició?
- Què us han semblat les activitats proposades a aquesta guia? Què modificaríeu? Per què?